

Familia Frangopol Petre

Am văzut lumina zilei, la Constanța, într-o casă de pe strada Marc Aureliu nr 25, ale cărei ferestre aveau în față strada Mării (azi strada Zambaccian), micuță, care se termina la mai puțin de o sută de metri pe un versant abrupt care străjuia marea și pe care era construit Palatul Șuțu, vilă construită în stil maur la sfârșitul secolului 19, de primul Guvernator al Băncii Naționale a României, descendent al ultimilor domnitori fanarioți ai Moldovei și Țării Românești. Vuietul zbuciumat al furtunilor care răscoleau valurile, pătrundeau adânc în ființa mea, mă copleșeau, dar nu mă mai speriau. Stolurile de pescăruși cu țipetele lor specifice de adunare și orientare către mare spre bancurile de pești ce veneau către mal, deveniseră o obișnuință care mă însoțeau la culcare dar și în diminețile răcoroase când mirosul specific al brizei ozonate îmi mângâia sufletul meu de copil care încerca să deslușească misterele naturii care îl inconjurau.

Theodor Frangopol- tatal, la 27 ani in timpul serviciului militar -Bucuresti 1909

Botezul mării l-am primit de timpuriu și farmecul plajei Modern, cu digul ce pornea spre larg din dreptul Palatului Șuțu și de la capătul căruia aveam panorama părții de est a orașului este o imagine care îmi este și astăzi întipărită în sufletul meu. Începea cu Biserica Armenească, vila amiralului Negru, construită tot pe malul mării, apoi golful (devenit portul Tomis de azi) cu plaja unde pescarii care aprovizionau cu pește proaspăt, zilnic, întreg cartierul aveau barăcile și locuri fixe unde își păstrau bărcile pe mal, apoi, clădirile spitalului militar, a Băncii Naționale, a Băncii Românești. Hotelul Palas, Hotelul Carol. Drept în fața digului, sus pe mal, începea strada Lahovari (azi strada Karatzali), cu băile de abur Morfi (distruse la primul bombardament al aviației sovietice, de la începutul războiului asupra Constanței), Teatrul Elpis, Biserica Elenă. În spatele meu al, privitorului era marea, cu bărci și nave maritime care așteptau să intre în port.

Theodor Frangopol militar cu prietenii, martie 1911- ultimul din dreapta

Farmecul mării mă fascina și de mic copil, la câțiva anișori, plaja și marea constituiau o a doua natură a existenței mele. Străbăteam malul mării într-un joc și o alergătură continuă, neținând seama de scoicile ascuțite ce îmi sîngerau piciorușele și nici de soarele arzător care îmi ardea pielea, învățând să mă expun zilnic la soare, gradat, un număr crescut de minute sub privirea ocrotitoare, la început, a Mamei, care ne dădea liber, "cu porția" la zbenguiala de pe plajă, curtea mea de joacă zilnică, până ce nu mai exista limită de timp a expunerii la soare datorită

mantiei de bronz care îmi acoperea trupul și mi-l ferea de dogoarea plajei. După vârsta de patru ani căpătasem încrederea Mamei care mă lăsa, zilnic la plajă, ore în șir, în compania băieților mai mari de pe stradă, cu promisiunea că nu mă voi aventura mai departe în mare, singur, peste o adâncime ce nu trebuia să treacă de genuchi.

Pe insula Ada Kaleh ,25 iulie 1927,Theodor Frangopol cu localnicii, cel fara fes

Încet, încet, începeam să înțeleg necunoscutele mării, vietățile ei, tainele ei și cu ajutorul și grija celor mai mari băieți din cartier, am învățat să înot și să nu mai sperii de gustul sărat al apei și al adâncimei unde mă încumetam să înaintez, treptat, curajos. Jocurile din apa mării constituiau deliciul orelor petrecute pe plajă sub un soare dogoritor pe care nu îl mai simțeam. Întinderea albastră nesfârșită devenea a noastră și hoinăreala pe întinsul plajelor tot timpul verii, de la Hotelul Palas la „Modern”, „Trei Papuci” sau până la malul înalt de la „Tataia” de dimineața până după amiaza era un nesfârșit periplu plin de noutăți zilnice sau de situații cu care ne confruntam și trebuia să le rezolvăm singuri. Astfel am învățat să pescuim, plecînd de acasă numai în slipuri cu unelte dintre cele mai rudimentare, undițe legate de un fir din te miri ce material sau ciorapi vechi ai Mamei cu care prindeam între blocurile de pe dig în locuri știute de noi garizi pe care îi mâncam cruzi cum îi prindeam. Era o delicatesă. Prindeam și pești, mai greu, și îi ascundeam, cu grijă, printre pietrele digului, să nu se usuce sau să nu fie furați, în dorința de a nu ajunge cu mâna goală acasă. Toropiți de căldură, toată puștimea străzii ne aruncam de pe dig în apă și ne răcoream. Era un ritual de la care nu ne abăteam. Cu anii, înotul devenise o a doua natură a existenței noastre cotidiene care ne dădea încredere și mai ales curaj să învățăm să fim prudenți dar să și înfruntăm fără să ne temem de apă, de valurile

mării și, mai ales, să nu ne aventurăm prea departe de teama cârceilor și a situațiilor neprevăzute care, știam, puteau apare. Întorși din apă, ne aruncam pe nisipul fierbinte al plajei încinsă de un soare dogoritor, iar trupurile acoperite de un strat de nisip ce ne acoperea, sclipeau în bătaia razelor solare. . Eram frânți de oboseală iar nisipul curat, încins, are un miros specific, probabil dat și de scoicile lipite de trupurile noastre.Învățam instinctiv cu grupul de copii, din mahalua străzii, cum ne plăcea să ne mângiem curtea de joacă, să creiem o solidaritate care mi-a folosit mult, mai târziu, în viață.. Venea ora prânzului, urcam dealul către casă și după ce mâncam, cădeam frânți de oboseală în brațele lui Morfeu. Spre seară cu forțe propaspete, coboram din nou pe plajă cu o minge –de cârpe- și încingeam pe plaja goală un meci de fotbal, pe cinste. Plăcerea mare era ca la sfârșitul meciului să ne avântăm în mare, goi pușcă, într-o apă răcoroasă care ne producea o imensă satisfacție.

Theodor P. Frangopol cu prietenii in 1930, cel din stanga

Încrederea părinților era foarte mare și nu a existat nici un accident sau în nec. Precauția a fost una din lecțiile vieții pe care am învățat-o de mic copil. Iar cuvântul dat Mamei să respectăm niște reguli cât timp eram singuri pe plajă, devenise o datorie de onoare și încredere reciprocă.

Am cunoscut marea îndeaproape, în toate anotimpurile: vara, când era cea mai calmă, uneori strălucitoare ca luciul unei oglinzi cu un colorit albastru care îți mângâia sufletul și privirea care nu se mai sătura să scruteze orizontul, sau iarna când se dezlănțuia crivățul și valurile negre înalte, sălbatice care le priveam fascinați de pe dâmbul pe care era construit Palatul Șuțu și se spărgeau de dig. pe care pur și simplu îl măturau într-o furie deslănțuită a naturii,

culoarea apei schimbându-se din verzuie datorită algelor ce le aduceau la mal, cenușie sau albă mai către mal unde spuma valurilor crea o ireală pătură apei mării ce se domolea când atingea nisipul plajei. Panorama naturii dezlănțuite este unică și mai târziu, când revenind la Constanța în concediu, contemplarea mării mă determina să strig, și eu în sinea mea, bucuria și fericirea de a o revedea, *thalassa, thalassa* (marea, marea) precum au exclamat cei zece mii de soldați ai lui Xenofon care după o retragere de 16 luni au zărit marea.

Theodor P. Frangopol logodit 24 ianuarie 1932 nascut la Constanta in 1887- decedat la Constanta in 1955

Locuiam într-o casă fără etaj, cu un beci mare foarte răcoros care îndeplina funcții multiple: frigider, cămară și depozitarul lemnului de foc și al cărbunilor pentru încălzirea casei peste iarnă. Îmi amintesc de țărani venind la noi care și își vindeau produsele din casă în casă, cu cămăși albe, brodate cu fire de diverse culori...sau de turcoica ce venea zilnic la Mama să o ajute în probleme de gospodărie și cu care vorbea turcește. Nu înțelegeam nimic, dar am reținut până azi câteva cuvinte turcești. Sau căruța cu un cal a lăptarului care ne aducea, zilnic, lapte și mă distra calul care, cum vedea stăpânul că a ieșit pe poartă, începea să se deplaseze până la următoarea casă a clientului, fără nici o comandă. Dimineața era și vizita permanentă a pescarului profesionist care oferea marfa proaspătă, mai ieftină ca în piață, obținută în largul mării dimineața în zori: guvizi, hanuși, aterine, stavrizi, calcan. Așa arăta viața mea zilnică și tot așa imaginea pe care am păstrat-o în sufletul meu.

Anii de grădiniță unde am cunoscut în 1939 și am devenit colegi, cu prietenul de o viață, pînă astăzi, pe scriitorul și jurnalistul Paul Diaconescu, s-au întipărit în memoria mea prin dragostea cu care educatoarea, Doamna Ghețu, s-a apropiat față de fiecare copil. Avea o căldură și o blândețe neobișnuită care ne fermeca pe noi copiii, atenți să nu o supărăm sau să ieșim din vorba ei. Grădinița era pe str. Tomis, colț cu str. C. A. Rosetti. aproape de casă, la circa 10

minute de mers, vizavi de Liceul „Domnița Ileana” (azi “Mihail Eminescu”), mergeam singur până acolo, travresând cu mare atenție trei artere principale ale orașului foarte circulat, str. Mircea, Str Carol și Str. Traian. Nici gând să fim duși și aduși acasă de părinți.

Ecaterina Frangopol mama, logodita 24 ianuarie 1932, născută la Varna în 1904-decedată la Constanța în 1992

Mama era casnică, grecoaică, născută la Varna (Bulgaria), venită la Constanța la sora ei măritată cu un contabil român salariat al unei firme internaționale de aprovizionat vapoare.

5 martie (2)

Tata, grec de origine, născut la Constanța în 1887, după absolvirea a cinci clase primare a început să lucreze de la 12 ani la cășeriile de la Hârșova, până a fost luat în armată. A fost concentrat mai mulți ani neîntrerupți, apoi a fost pe front în primul război mondial unde statul în tranșeele pline de apă l-au îmbolnăvit de un crunt și dureros reumatism cronic articular care l-a chinat toată viața. A fost funcționar magazioner, la cea mai mare firmă de import-export mărfuri coloniale, cum era expresia pentru produsele din import (mirodenii, citrice etc), N. Gheorghiu din Constanța, proprietarul Hotelului Carlton, ce a fost dărâmat, vizavi de Hotel Grand unde lucra de dimineața până seara, când venea frânt de oboseală acasă. Fiind și cel mai mare dintre cei cinci copii, a avut obligația morală, conform unui vechi obicei oriental, să își mărite mai întâi cele trei surori și apoi era liber să își întemeieze o familie. Din această cauză s-a însurat la 45 de ani ! Era un avid cititor al presei și revistelor ilustrate care, existente în casă, mi-au deschis interesul pentru a învăța să scriu înainte de a intra în clasele primare, apoi să citesc presa (cât puteam să pricep!) obicei care nu m-a părăsit până astăzi. Tata îmi explica ce nu pricepeam din cele citite și îmi sublinia că

citește presa fiindcă trebuie să știe ce se petrece în oraș, în țară, peste hotare. Era foarte mulțumit de apetitul meu precoce de avid cititor și mă stimula, abonându-mă la chioșcarul lui de ziare, Țeposu, lângă Poșta centrală (azi Muzeul de Artă Populară), la revista Universul Copiilor sau la colecțiile de broșuri periodice de povești și istorioare pentru copiii de vârsta mea. Răsfoiam cu mare plăcere și o revistă ilustrată nemțească *Signal*, ediția în limba română.

Theodor P.Frangopol si Ecaterina Arghiropol- Frangopol ,tatal si mama profesor Petre T. Frangopol

Mi-aduc aminte și acum de prima zi de școală primară unde am fost condus de tata.. Drumul trecea pe lângă Școala Elenă, vizavi de Biserica Grecească, cu învățământ integral în limba greacă. Mi-a strâns mânuța și mi-a spus apăsat: *tu ai nume grecesc, dar să știi că ești român ca și tatăl tău care a luptat pe front pentru această țară, pe care să o iubești ca și mine; nu ai ce căuta la școala greacă.* Mai târziu am înțeles semnificația acestor vorbe când am aflat de istoria numelui și a familiei Frangopol din Constanța.

Cruciadele, așa cum au fost numite cele opt expediții organizate ca trupe armate, au fost întreprinse între secolele XI și XII. de Europa creștină pentru recucerirea locurilor sfinte de la Ierusalim, căzute în mâna turcilor. Aceste armate, puternic înarmate, stabileau în drumul lor, prestabilit, garnizoane fixe, permanente, mai exact, construiau cetăți mari, fortărețe înconjurate de locuințe, care constituiau locuri de popas și de alimentare a miilor de cruciați. Una din aceste garnizoane era în centrul Peloponezului, în Grecia, la Mistra aproape de orașul Sparta. Din relațiile cruciaților cu localnicele s-au născut "puii francilor" sau *franco poulis*.. Pouli în grecește înseamnă pui. De aici a derivat numele de *Frangopoulos*, terminația fiind caracteristică numelor de familie a celor originari din această parte a Greciei. Ultimul împărat al Bizanțului din dinastia Paleologu, și-a alcătuit curtea imperială din demnitari și din zona

Mistra, deci purtând și numele de Frangopoulos. După cucerirea de către turci a Constantinopolului în anul 1453, populația greacă a orașului s-a împrăștiat în mai multe direcții, o mare parte găsiindu-și refugiul în zonele Mării de Azov sau de coastă ale Mării Negre de exemplu Georgia sau Bulgaria de astăzi unde existau așezări grecești întemeiate î. de Chr. de valuri de coloniști greci. Una din aceste localități din Bulgaria era și Mesembria (Nesebăr de azi) care alături de alte sate grecești apropiate (Sozopol, Anhielo etc) a primit valurile de refugiați din Constantinopolul căzut în mâna turcilor. În 1983 Nesebăr a fost inclus în lista monumentelor istorice ale tezaurului UNESCO, care aparține de atunci moștenirii culturale mondiale, așezare fondată cu mii de ani în urmă de coloniști greci purtători ai civilizației grecești născută și în insulele Mării Egee.

Theodor si Ecaterina Frangopol in ziua casatoriei, Constanta 1932

Bulgarii, de origine turco-mongolă, s-au stabilit în ținutul de la Sud de Dunăre, între secolele VI și IX d. Chr. adoptând limba și moravurile Slavilor, devenind un puternic stat balcanic sub diferiți țari, care a fost anexat de Bizanț și apoi cucerit de invazia turcă și înglobat în imperiul otoman. Emanciparea Bulgariei începe în secolul XIX cu ceea ce numim astăzi purificare etnică. Astfel grecii din Mesembria au început a fi obligați “pașnic” să plece, izgonire

apreciez, începută în jurul anilor 1850. Datele ce urmează le știu din relatarea orală a verișoarei Elenița Frangopol, cu zeci de ani mai mare ca mine, singura supraviețuitoare după 1990 când am început să culeg informații și date credibile despre istoria familiei mele din ramura familiei Frangopol din Constanța din care sunt originar (existau mai multe ramuri Frangopol care nu erau rude între ele). Tatăl ei, văr primar cu tata, era proprietarul Hotelului Central și al restaurantului cu același nume vizavi de Poșta veche, imobil lăsat special să se deprecieze, vandalizat și aflat într-o stare jalnică, pentru a se dărâma de la sine ca și alte clădiri emblematice vechi din zona peninsulară a Constanței. din motive care îmi îndoliază sufletul de dobrogean și de român.

Poza de la casatorie 1932

Pe scaun mirii: Theodor P.Frangopol si Ecaterina Frangopol

In spatele lui Theodor Frangopol se afla nasii de cununie ,Valahia Frangopol nascuta in 1891- decedata in 1978 si Kiriac Frangopol nascut in 1877 –decedat in 1955 – a fost Consilier al Primariei Constanta

In spatele Ecaterinei Frangopol se afla: Thalia Sfetcu – nascuta Arghiropol, sora miresei, nascuta in 1901-decedata in 1969 si Anghel Sfetcu, sotul surorii miresei, nascut in 1896-decedat in 1966.Era salariat al firmei de navigatie Embiricos

Izgonirea s-a făcut în felul următor: li s-a spus să înceapă să părăsească Mesemvria. Dacă nu o părăsesc, în timp, ei, bulgarii, vor da foc la case și la tot avutul lor și vor rămâne pe drumuri, izgoniți în acest fel. Și astfel a început bejenia lor, deplasarea și a familiei Frangopol, cu avutul ei, cu turmele lor de oi și alte animale către Nord, în Dobrogea de astăzi, la stabilirea în Kiustengeul de atunci, denumirea turcească a Constanței de astăzi. Alte familii, cel mai probabil, au plecat în alte direcții, mai ospitaliere..

Mătușile mele, surorile tatei, îmi povesteau, și eu nu le credeam, că atunci când părinții lor s-au stabilit la Kiustenge, venind de la Mesemvria, bunica lor venise cu familia ei de la Anhialos, Constanța era un cătun de câteva zeci de case. Atestarea scrisă a afirmațiilor de mai sus, am găsit-o în masivul volum „*Dobrogea – cincizeci de ani de viață românească; 1878-1928*” București, Cultura Națională, 1928, 810 pag din care voi cita câteva idei mai departe.

Spre deosebire de satele din Dobrogea de pe malul drept al Dunării care erau întemeiate și populate de români, mocani veniți cu oile din părțile Ardealului, Dobrogea costieră de astăzi, era un ținut al nimănui, nelocuită, pârjolit de războaiele ruso-turce care încep din a doua jumătate a sec. XVIII și durează până spre sfârșitul sec XIX. Este o perioadă foarte tulbură, o perioadă de răscolire a neamurilor. Acum încep a se porni din Bulgaria caravane nesfârșite de emigranți de diverse etnii, care rămân în satele pustiite de războaie. Dobrogea devenise un *drum* al armatelor ruso-turce, deci o regiune căzută pradă focului, jafului și crimei. Mărturiile scrise ale vremii ne conving că această afirmație nu este nici o exagerare. Războiul de la 1828 și războiul Crimeei (1856) transformaseră cea mai mare parte din Dobrogea într-un cimitir și un pustiu. Într-o carte apărută la Paris în 1854 despre campaniile armatelor rusești în Turcia europeană, autorul ei generalul Helmuth von Moltke, șeful Statului Major General al armatei prusace, un mare strateg, scria că ... *Kiustengeul avea în 1840 patruzeci de case locuite. În 1843, Kiustengeul era un sat sărac de colibe din stuf locuite de oameni zdrențăroși.Regiunea este un veritabil deșert și este uimitor de a întâlni în mijlocul Europei o astfel de situație.* Aceiași imagine a regiunii în această perioadă este dată și de alte mărturii scrise de ofițeri nemți și turci în cărțile lor despre Dobrogea apărute la Berlin în 1841 și la Constantinopol, dar interesantă mi se pare caracterizarea aspectului locuitorilor Dobrogei și în particular ai Kiustengeului făcută de un medic al unei misiuni militare medicale franceze Camille Allard în cărțile sale despre Dobrogea apărute la Paris în 1859 și 1854. Astfel el constată fizionomia interesantă a românilor din satele de pe malul Dunării, cu figuri aproape celtice, după cum spre Kiustenge constată la populația de aici tipul italian, latin și *acea inteligență care-i caracterizează într-un grad așa de înalt, adăogând că trebuie să existe în ei o forță de resort foarte remarcabilă, ca să fi putut rezista acestei vieți de frică și de mizerie, cu care se confruntă de atâta timp.*

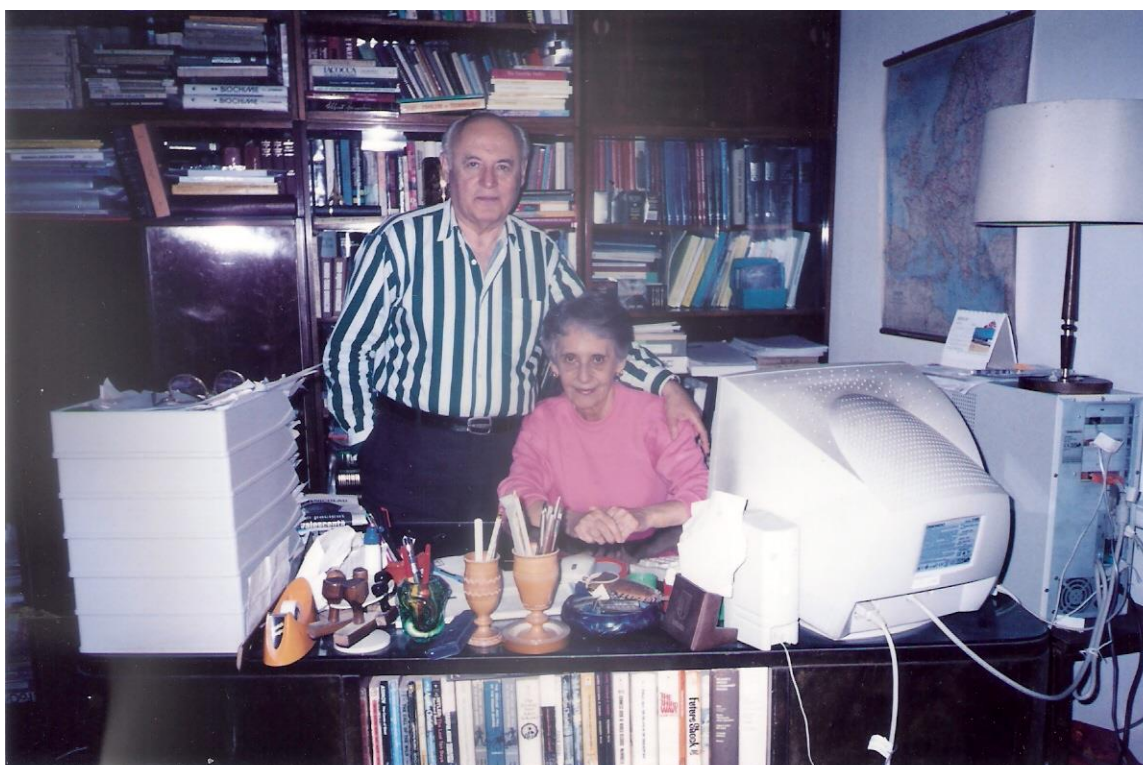

Maria Frangopol in fata memorialului Lincon W.D.

Maria Frangopol in fata Memorialului Lincoln, Washington D.C., cand lucra ca doctorand la Universitatea din Washington, 1971. Maria Frangopol, nascuta Cornea la Busteni a trait intre anii 1934-2014.

Sâmbătă 8 martie 2014 (3)

Stavros Manesis fost profesor la liceul grecesc din Constanța între anii 1938-1940, a scris o carte despre Comunitatea Elenă din Constanta, tipărită la Atena în 1952, tradusă în 2013 și în limba română, cu informații interesante. De exemplu, menționează, cu rezervă, existența în jurul anului 1840 a unei populații grecești în Kiustenge de aproximativ patruzeci de familii care dețineau trei băcănii, două măcelării, vinării, o cizmărie, două ateliere de confecționat căruțe și trăsuri.

Petre Frangopol si sotia, Maria Frangopol in 2004 in fata biroului de lucru

Informațiile mele se bazează pe documente scrise și relatări orale din familie. Mama avea în bucătărie un lighean de cupru cositorit, de la soacra ei, pe care scria Frangopoulos 1832. Atât. Nu ne propuneam și nu prezenta interes, pe atunci, copiii fiind, eu și fratele meu Costel, să întrebăm de istoria acestui vas de bucătărie care apoi a dispărut. Ce știu cu certitudine de la surorile tatei, este că familia Frangopol din care sunt originar, s-a stabilit din 1860 la Kiustenge. Erau cinci frați, cu vârste între 17 și 30 de ani, toți născuți la Mesemvria, care s-au hotărât să își facă un rost în viață în Dobrogea. Au vândut averea familiei și s-au stabilit la Kiustenge care începuse să înflorească economic după războiul Crimeei (1856). Această dezvoltare s-a datorat mai ales după ce o companie engleză (*Danube and Black Sea Railway Co Limited*) obține de la guvernul otoman concesiunea construcțiilor pentru exploatarea și mărirea portului, înființarea liniei ferate Cernavodă – Kiustenge (inaugurată în 1860) și a ridicării unui far pentru orientarea vapoarelor noaptea (cel vechi, denumit farul genovez după numele portului inițial amenajat primitiv cu mult timp în urmă de genovezi),. De asemenea la țărmul mării, sus pe coastă, englezii înființează un cartier nou de patru sute de clădiri, din piatră. pentru locuințele funcționarilor și birourile administrației, construiesc gara veche, toate acestea, în Kiustenge numită de Trevor Barclay, cel care conducea compania engleză o *mică adunătură de colibe mizerabile de lut cu minaretul unei moschei țâșnind din mijloc*. Orașul se înviorează, se dezvoltă rapid și în câțiva ani devine de nerecunoscut cu o populație care se mărește exploziv.

Ralli Frangopol (n. 1843) descinde cu frații săi la Kiustenge având și o rețetă originală de preparare a cașcavalului, (obținută de la Mănăstirile grecești). Dezvoltă un negoț de coloniale și de produse lactate, printre care și cașcavalul de Dobrogea cu aromă și gust specific, cunoscut ulterior în toată România și peste hotare, ajutat de fii săi născuți la Constanța, Stavru și Chiriac, acesta fiind nașul meu, care a ținut să mi se pună și al doilea nume Ralli al tatălui său., el neavând copii. Există o carte poștală în Muzeul din Slatina, despre care m-a informat prietenul meu, pictorul Spiru Vergulescu care a descoperit-o și mi-a trimis o copie xerox, care atestă că Ralli Frangopol în calitate de proprietar de „mare depozit de brânzeturi en gros et en detail” întreținea în 1910, corespondență de afaceri cu un comerciant slătinean privind negoțul cu cașcaval într-o limbă română excelentă care denotă nu numai o cunoaștere a limbii și a ortografiei dar și o integrare perfectă în mediul românesc.

Petre T.Frangopol 2017

Bunicul meu, Petre Frangopol, fratele lui Ralli, era din această familie cu cinci copii, fiecare din aceștia având la rândul lor 3-5 copii născuți la Constanța. Am avut acest arbore genealogic de la verișoara Elenița de care am amintit mai înainte și voi reveni mai departe despre cariera unor descendenți ai acestora. Bunicul Petre, nu avea calități de negustor sau de agricultor și nu a făcut avere ca frații săi. A fost translator, știa limbile *moderne* ale momentului (turca, tătara, bulgara, rusa, greaca, româna) și era util autorităților dar și trupelor de ocupație rusești. Și-a vândut partea sa de 10 hectare primite ca împrumut de la Guvernul României din domeniile statului, fiecărui nou cetățean român și fiilor acestora, care se aflau în Dobrogea la alipirea acesteia (1877) la România. Un frate al bunicului Petre, Hristu, a avut la început în posesie tot terenul de la Poșta veche a orașului până la km.5, pe drumul care duce spre Eforia, devenind unul din marii moșieri ai Dobrogei după ce a cumpărat și alte suprafețe mari de teren arabil. O familie care avea 9 copii, deci a primit de la statul român, 110 ha de pământ arabil !

În broșura tipărită în 1911 și intitulată *Audiențele Dobrogenilor la M. SA REGELE și d. Titu Maiorescu; MEMORIUL ÎNMÂNAT SUVERAMULUI - Membrii Delegației*, despre care voi aminti mai departe, Chiriac R. Frangopol își prezintă astfel biografia sa, alături de a cea a membrilor delegației din care făcea parte și care, practic pentru mine constituie un atestat al arborelui meu genealogic: „Locuitor în orașul Constanța, născut acolo la 1879 și ales Consilier Comunal la 9 ianuarie a.c., în care demnitate figurează astăzi; fiu al lui Ralli Frangopol, vechi locuitor dobrogean, stabilit de la 1860, proprietar rural încă din timpul Turcilor, împrumutat apoi atât părintele cât și fiii, de către Stat cu câte 10 hectare în comuna Musurat.

Posedă acte turcești de bir și de dări funciare din anul 1873, 1874, 1875, 1876, 1877 și 1878; între altele și în actul de la 1878, prin care Căpitanul Gărzii Imperiale Ruseșeti, Conte de Brandenburg, somează pe frații Frangopol de a plăti taxele pe bir pe 1877 și 1878, taxe care erau în restanță către Guvernul Turc.

Părintele, Ralli Frangopol, figurează în listele electorale neîntrerupt din cele dintâi de la 1880 și până astăzi. A fost contestat o singură dată, la 1880 și a fost menținut pe liste de către Înalta Curte de Casație.

Din familia Frangopol au servit opt membri sub Drapel, dintre cari doi sunt astăzi ofițeri în rezervă „.

Merită semnalat și un articol din ziarul "Conservatorul Constanței" din 2 ianuarie 1911, p. 3, *Drept răspuns Părintelui Rădulescu*, în care autorul, Chiriac Frangopol se apără vizavi de afirmațiile calomnioase făcute la adresa sa cu ocazia întrunirii liberale din 29 decembrie în cărciuma d-lui Nicolau „*Preotul Rădulescu îmi impută și mie, că n-avea ce spune la adresa mea, că aș fi un minor, nu știu să-mi chivernisesc afacerile și prin urmare cum să mă pot amesteca și în frânele comunei ?sunt născut în 1878 după cum se poate constata din listele electorale. Cât privește capacitatea mea, conduc nu numai firma sub numele meu, dar mai conduc și afacerile părintelui meu printr-o procură generală.... chestia de participare la frânele comunei este mai competentă unui cetățean liber care-și poate sacrifica timpul pentru binele și prosperitatea orașului său natal, decât unui preot, a cărui menire este să ție predici la bisreică, iar nu să țină discursuri demagogice prin căciumi”.*

Mi se pare semnificativ sublinierea profilului moral de cetățean al Dobrogei al lui Ralli Frangopol trecut în neființă la 88 de ani, prilej pentru ziarul constănțean "Marea noastră " din 1 martie 1931 să publice un articol din care citez: "Dintre bătrânii autohtoni dobrogeni, *trei-patru câți mai rămăseseră, s-a dus încă unul, Ralli Frangopol. Devotați muncii și familiei, respectuoși față de legile și tradițiile țării, oamenii aceștia fără să fi făcut vreodată paradă de sentimente ori să se înfrupte carecumva din bugetul public, s-au comportat totuși ca cei mai merituoși și veritabili patrioți. Da, Ralli Frangopol a fost un adevărat patriot în sensul clasic al cuvântului. A explorat toate domeniile de activitate ale acestei provincii, de la plugărie la și economie de vite până la comerțul cel mai complicat, de coloniale, și a dat țării o pleiadă de copii care n-au constituit numai o mândrie și o mângâiere pentru el, ci și o pildă pentru alții. Aproape nonagenar, sănătos la trup și la minte până la această respectabilă vârstă, Ralli Frangopol merge senin și satisfăcut în fața judecătorului suprem, pentru că și-a făcut în viață datoria, întreaga datorie.....". Deci, Ralli Frangopol este unul dintre primii cetățeni –atestat -ai Constanței moderne de astăzi care a contribuit la dezvoltarea economică a Dobrogei. Dintre copiii lui, unchiul meu, am menționat mai sus numai pe Chiriac, despre care mă voi referi și mai departe, nu înainte de a creiona personalitatea fratelui său Dumitru.*

Dumitru Frangopol (1884-1952) a absolvit Politehnica din Munchen, unde si-a făcut și doctoratul având ca subiect izolarea și cunoașterea acizilor naftenici din petrolul românesc lucrare citată în tratatele de specialitate internaționale. La aniversarea centenarului industriei petroliere românești, este citat în editorialul Revistei de Chimie (București), nr 10, 1957, alături de alți iluștri pionieri ai cercetării petrolului românesc: Lazăr Edeleanu, C. Condrea, Stefan Philipide, C. Petroni ș.a. A studiat și publicat articole științifice în reviste din Germania și România inclusiv despre analizele brânzeturilor dobrogene oferite la export dar și despre compoziția chimică a lacului și nămolului de la Tekirghiol. A fost Inspector al Portului Constanța și șef al Laboratorului de Chimie al Portului Constanța pe care l-a

înființat și condus (1912-1927). A fost pe front în primul război mondial ca ofițer și a funcționat și ca profesor la Liceul Mircea cel Bătrân. A murit ca deținut politic la Canalul Dunăre Marea Neagră după două luni de detenție, motivația arestării, se presupune datorită studiilor sale din Germania.

Broșura *Audiențele dobrogenilor la M. S. REGELE și D. Titu Maiorescu* despre care am amintit mai înainte, se referă la contextul etnopolitic al integrării Dobrogei în Statul Român. Principele Carol redactează la 13/25 noiembrie 1878 împreună cu Mihail Kogăniceanu “ Proclamația către locuitorii Dobrogei “ act care „*asigură pe noii supuși de orice naționalitate și religie ar fi dânșii, despre apărarea vieții, onoarei și averii pe care le-o garantează Constituția. Justiția românească nu cunoaște nici o deosebire de neam sau de religie. Autoritățile se vor sili să vindece rănilor războiului și să apere bunurile tuturor, armata are numai o misiune aceea de a menține ordinea. Prin urmare, locuitorii Dobrogei pot să salute cu încredere steagul României ca pe un steag al dreptății și păcii.* (cf. C. Giurescu și Dinu C. Giurescu – „Istoria Românilor din cele mai vechi timpuri până astăzi” – Ed. Albatros, București, 1975).

La 14 septembrie 1911, o delegație alcătuită din 10 fruntași ai vieții politice dobrogene de naționalități diferite: trei români, doi greci (unul dintre ei fiind nașul meu Chiriac R. Frangopol), doi turci, și câte un bulgar, un neamț și un evreu, a plecat spre Capitală pentru a prezenta primului ministru P. P. Carp și Suveranului, nedreptățile la care au fost supuși douăzeci de mii de locuitori ai Dobrogei din cauza proastei înțelegeri și greșitei aplicări a Legii de organizare a Dobrogei (1880) și a Legii privind proprietatea agricolă (1882). Deși diferiți etnic, pe emisarii dobrogenilor îi unește o trăsătură comună: comisiile pentru acordarea cetățeniei române i-au lăsat pur și simplu fără țară ! Nu numai pe ei ci și pe cca 5000 de capi de familie, care la un calcul sumar făcut de delegați, însemna un număr total de 20.000 de inși. Citind documentul asști parcă la un teatru al absurdului. Doi dintre fiii lui Ion Rădulescu, primesc cetățenia română iar tatălui și celui de al treilea băiat li se respinge cererea. Deși născut la Tulcea în 1859 lui Sava Doncev i se refuză cetățenia română. Feciorul consilierului comunal Etem Șerif este admis, iar tatăl nu. Și exemplificările absurde continuă. Autorii memoriului incriminează Legea pentru acordarea drepturilor politice locuitorilor din județele Constanța și Tulcea precum și Regulamentul de aplicare.

La 16 septembrie, la castelul Peleş, dobrogenii i-au înmănat Regelui memoriul. Sunt menționate numeroase situații concrete, de exemplu, sutele de coloni germani și italieni aduși de Guvernul Român ca să înființeze sate și gospodării model, înscriși de ani de zile în listele electorale comunale, împrăștiți de Stat, au fost lăsați pe dinafară. Și se afirmă în memoriu: “Pe când noi elemente statornice și de ordine, după cum am dovedit a fi, care am alergat și am contribuit ca să ridicăm sute de școli și zeci de biserici românești, am fost declarați străini fără de țară și fără de căpătâi, precizăm nume de indivizi care au căpătat imediat cetățenia română”, și sunt date numeroase exemple semnificative. Ion Rădulescu, trecut de 70 de ani i-a spus Suveranului : “Am slujit sub Vodă Cuza doi ani și jumătate și sub Măria Ta patru luni (fusesse lăsat la vatră în 1866 –n.n.) și am mers călare în gardă înaintea Măriei Tale, și acuma eu și cei doi băieți ai mei am rămas străini “. Profund mâhnit Carol I l-a întrebat “Ați venit aici și Bulgar și Turc, și Grec, și Neamț ?” „Da Măria Ta, am venit din toate neamurile și din toată Dobrogea, pentru că pe toți ne doare” a răspuns Ion Rădulescu. “Suveranul dând mâna delegaților, le-a repetat cuvintele: Plecați și fiți liniștiți. Spuneți la Dobrogeni să fie liniștiți – și a pus din nou mâna în dreptul inimii”.

Ceea ce nu s-a scris în memoriu este și faptul că cei privați de cetățenia română nu puteau primi pașaport, deci într-o familie , unii membri aveau drept de pașaport, alții nu. Această șicanare de 33 de ani era întreținută cu bună știință de guvernele liberal și conservator care alternau la conducerea țării. Li se punea petiționarilor o condiție ca să primească cetățenia română: să se înscrie în partidul liberal sau în cel conservator. Și aceștia refuzau nedorind să se implice în politică.

Îmi aduc aminte acum de ce sărmanul meu tată, Dumnezeu să-l odihbească, ținea cu religiozitate într-un sertar încuiat –abia când a murit am putut să văd ce ascundea el acolo- actul de cetățean și de supus român semnat de Regele Carol I. Tata nu a discutat niciodată cu noi despre problemele cu care a fost confruntată la început familia Frangopol. A dorit să ne ferească de toate mizeriile cu care a fost confruntat. De aceea m-a dat la școala românească și trebuia să privesc viitorul, să gândesc ca un cetățean român, nu trebuia să știu nimic dintr-o istorie trecută. Dar din Memoriul Dobrogenilor, mai târziu am aflat de istoria arborelui meu genealogic.

Am devenit elev la Școala primară nr 1 din Constanța (azi Muzeul de Artă), vizavi de Farmacia Miga și de Hotelul Continental.